

انقلاب فرهنگی در ایران

۲ اردیبهشت ۱۳۹۴ ساعت ۱۷:۲۵

روز اول اردیبهشت ۱۳۵۹ امام خمینی در پیامی ضرورت «انقلاب فرهنگی» را گوشزد کردند و تعلق در ایجاد آن را خیانت به اسلام و ایران دانستند. این روز، روز «انقلاب فرهنگی» نامیده شد.

روز اول اردیبهشت ۱۳۵۹ امام خمینی در پیامی ضرورت «انقلاب فرهنگی» را گوشزد کردند و تعلق در ایجاد آن را خیانت به اسلام و ایران دانستند. این روز، روز «انقلاب فرهنگی» نامیده شد.

پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در بهمن ۱۳۵۷ و به دنبال آن استقرار نظام جمهوری اسلامی به جای نظام ستم‌شاهی پهلوی، تغییر و تحول بنیادینی را در عرصه‌های گوناگون اجتماعی به وجود آورد. در این راستا مقوله «فرهنگ» از جایگاه ویژه و پایگاه ممتازی برخوردار بوده، به طوری که تصور تغییر در نظام بدون تغییر در فرهنگ حاکم بر آن، تصویری ناموجه است.

صدور پیام نوروزی امام خمینی در اول فروردین ۱۳۵۹ را باید نقطه عطفی در تاریخ انقلاب فرهنگی دانست. ایشان در بند «۱۱» این پیام بر ضرورت ایجاد انقلاب اساسی در دانشگاه‌های سراسر کشور، تصفیه اساتید مرتبط با شرق و غرب، تبدیل دانشگاه به محیطی سالم برای تدوین علوم عالی اسلامی و ... تأکید کردند. این موضعگیری در اول اردیبهشت ۱۳۵۹ نیز با قاطعیت بیشتری مورد تأکید قرار گرفت. در این روز امام خمینی در جمع دانشجویان عضو انجمن اسلامی دانشگاهها و سازمانهای دانشجویی مسلمان سراسر کشور ضمن برشمردن معایب دانشگاههای عصر پهلوی، آنها را دانشگاههای وابسته و استعماری خواندند و خواستار ایجاد تحول در نظام دانشگاهی کشور شدند. این سخنان مقدمه حرکتی شد که به «انقلاب فرهنگی» معروف گردید. انقلابی که با اعتراض دانشجویان دانشگاهها علیه جریانهای غیر اسلامی و اساتید وابسته در تهران و شهرستانها، و حمایت مردم از این حرکت آغاز شد.

نظام آموزشی ایران در سالهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی به دو تغییر بنیادین نیاز داشت. یکی ضرورت ارتقاء سطح آموزش با هدف کاستن از میزان نیاز دانشگاهیان به بیگانگان و دیگری مصون ساختن فضای دانشگاهها از تعرض احزاب و گروههای سیاسی که از این مکانها به عنوان پایگاهی برای برخوردهای سیاسی و درگیریهای حزبی استفاده می کردند.

در ایران پس از انقلاب، دانشگاهها و مراکز آموزش عالی به محل برخورد افکار و عقاید سیاسی گروههای مختلف تبدیل شده و

دیگر مجالی برای کارهای علمی و آموزشی باقی نمانده بود. این گروهها تشکیلات سیاسی و گاه نظامی خود را در دانشگاهها مستقر کرده بودند و هر روز درگیریهایی میان هواداران آنها در داخل دانشگاهها رخ می داد. گردانندگان این گروهها همگی دانشجو نبودند. این رویدادها شمار زیادی از دانشجویان دانشگاهها را بر آن داشت تا هم خواستار پاکسازی دانشگاه از این گروهها شوند و هم بخواهند که نظام آموزشی کشور دگرگون شود. آنها معتقد بودند که فرهنگ حاکم بر مراکز آموزشی کشور، فرهنگی استعماری و بازمانده از دوران حکومت پهلوی است و نتیجه آن غرب زدگی و وابستگی به قدرتهای بزرگ است.

امام خمینی در پیام نوروزی سال ۱۳۵۹ش، نظام آموزش عالی کشور را نیازمند تغییرات جدی دانستند و تصریح کردند که دانشگاهها باید اسلامی شود. به نظر امام، دانشگاه اسلامی این نیست که فقط علوم اسلامی در آن تدریس شود بلکه باید جوانان را با تربیت اسلامی پرورش دهد و آنان را مستقل از فرهنگ شرق و غرب بار بیاورد تا جوانان برای خود و ملت خودشان کار کنند.

پافشاری بسیاری از گروهها بر فعالیتهای حزبی در داخل دانشگاهها باعث شد که شورای انقلاب اسلامی برای تخلیه دانشگاهها به آنان سه روز مهلت بدهد. گروههای مسلمان در همان روز اول با تخلیه دفاتر خود، از تصمیم شورای انقلاب استقبال کردند. مهلت شورای انقلاب روز اول اردیبهشت سال ۱۳۵۹ خاتمه یافت اما آن روز درگیریهای شدیدی میان موافقان و مخالفان تعطیلی این دفاتر، در اطراف دانشگاه تهران رخ داد. یک روز بعد به دعوت شورای انقلاب، مردم و اعضای این شورا در دانشگاه تهران گرد آمدند و خروج گروههای سیاسی - نظامی را از دانشگاه جشن گرفتند.

به دستور شورای انقلاب پس از پایان امتحانات دانشجویان، دانشگاهها تا تغییر نظام آموزش عالی تعطیل شد. این شورا در ابتدا بر این باور بود که تعطیلی دانشگاهها طولانی نخواهد شد. امام خمینی نیز در ۲۳ اردیبهشت ۱۳۵۹ در پیامی، ضرورت انقلاب فرهنگی را گوشزد کردند و تعلق در ایجاد آن را خیانت به اسلام و ایران دانستند. ایشان همچنین هیئتی از روحانیان و دانشگاهیان را برای تعیین خط مشی فرهنگی آینده دانشگاهها انتخاب کردند. نام این هیئت ستاد انقلاب فرهنگی بود. ستاد انقلاب فرهنگی طبق فرمان امام ملزم بود که در برخورد با مسائل دانشگاهی فعالیت‌های خود را بر چند محور متمرکز کند:

- تربیت استاد و گزینش افراد شایسته برای تدریس در دانشگاهها،

- گزینش دانشجو،

- اسلامی کردن جو دانشگاهها و تغییر برنامه‌های آموزشی دانشگاهها، به صورتی که محصول کار آنها در خدمت مردم قرار گیرد.

روند تعطیلی دانشگاهها و تدوین نظام جدید آموزش عالی کشور بیش از آنچه که پیش بینی شده بود به درازا کشید و سرانجام در ۲۷ آذر ۱۳۶۱ دانشگاهها و مراکز آموزش عالی کشور پس از گذشت بیش از دو سال تعطیلی، بازگشایی شد. ستاد انقلاب فرهنگی نیز بعدها با تغییراتی در ترکیب اعضاء به فعالیت خود در نظارت بر جریان فرهنگی و آموزش عالی کشور، با عنوان شورای

مهمترین دستاورد انقلاب فرهنگی ، تشکیل مدرسه تربیت مدرس بود. این مدرسه در سال ۱۳۶۰ با هدف تربیت اعضای هیات علمی و محققان و پژوهشگران متعهد به انقلاب اسلامی در رشته های علمی مورد نیاز دانشگاههای کشور تشکیل شد که بعدها به دانشگاه تربیت مدرس تغییر نام یافت. این دانشگاه هم اکنون با هفت دانشکده علوم انسانی ، علوم پایه ، علوم پزشکی ، فنی مهندسی ، علوم کشاورزی ، منابع طبیعی و علوم دریایی ، و هنر در دو مقطع کارشناسی ارشد و دکتری دانشجو می پذیرد .

در سال ۱۳۶۳ نیز ستاد انقلاب فرهنگی برای ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها - سمت - را تشکیل داد . این سازمان با کمک استادان متعهد دانشگاهها به نگارش دهها عنوان کتاب دانشگاهی پرداخت که هم اکنون در بسیاری از رشته های دانشگاهی تدریس می شود.

منابع :

صحیفه امام ج ۱۲

سایت وزارت علوم

دائرة المعارف انقلاب اسلامی ، دفتر ادبیات ، ج ۱

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۰۱۷۲/ایران-فرهنگی-انقلاب>